

Ewelina Sokolowska

Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

**OPTYMALIZACJA PODATKOWA
W WYBRANYCH INWESTYCJACH FINANSOWYCH**

Streszczenie: Dochody uzyskane z tytułu inwestowania podlegają obowiązkowi ich opodatkowania. Ogólnie im wyższy jest dochód uzyskany z inwestycji, tym wyższy będzie podatek, który inwestor będzie zobowiązany odprowadzić jako daninę o charakterze publiczno-prawnym. Celem referatu jest przedstawienie optymalizacji podatkowej jako skutecznego narzędzia umożliwiającego zarówno planowanie obciążeń podatkowych, jak i ich skuteczne obniżanie zgodnie z obowiązującym prawem. W pracy przedstawione zostaną wybrane formy lokowania kapitału, których konstrukcja umożliwi zmniejszenie obciążeń podatkowych i jednocześnie wzrost oczekiwanej stopy z inwestycji.

Słowa kluczowe: podatki, optymalizacja podatkowa, inwestycje finansowe.

1. Wstęp

Podstawowym parametrem wyznaczającym dochodowość inwestycji jest poziom stopy zwrotu. Możliwość uzyskania określonej stopy zwrotu w dużym stopniu zeterminowana jest wielkością ryzyka podejmowanego przez inwestora. Ogólnie im większe ryzyko towarzyszy podejmowanym inwestycjom, tym wyższa jest oczekiwana przez inwestora stopa zwrotu. Okazuje się jednak, że potencjalny dochód inwestora nie jest najczęściej jego dochodem netto. Odsetki z tytułu inwestycji podlegają – podobnie jak większość pozostałych źródeł dochodu – obowiązkowi ich opodatkowania. Im większy jest dochód uzyskany z inwestycji, tym wyższy będzie podatek, który inwestor będzie zobowiązany odprowadzić jako daninę o charakterze publiczno-prawnym. Celem referatu jest przedstawienie optymalizacji podatkowej jako skutecznego narzędzia umożliwiającego zarówno planowanie obciążeń podatkowych, jak i ich skuteczne obniżanie zgodnie z obowiązującym prawem. W pracy przedstawione zostaną wybrane formy lokowania kapitału, których konstrukcja skutecznie umożliwi zmniejszenie obciążeń podatkowych i jednocześnie wzrost oczekiwanej stopy z inwestycji.

2. Pojęcie optymalizacji podatkowej

Przez optymalizację podatkową rozumieć można tworzenie takich struktur i rozwiązań, które umożliwią, w ramach obowiązujących przepisów prawa, maksymalną redukcję obciążeń podatkowych wynikających z działalności operacyjnej lub inwestycyjnej. Rozwiązania te wykorzystywane są do optymalizacji zarówno podatku od dochodów indywidualnych (PIT), jak i podatku na poziomie operacyjnym spółek (CIT) wchodzących w skład podmiotów kapitałowych. Brak jest jednej wyczerpującej definicji pojęcia „optymalizacja podatkowa”. Wynika to w dużym stopniu ze złożoności i wieloaspektowości tego pojęcia. Można jednak uznać, że istotą optymalizacji jest skorzystanie z możliwości tkwiących w uregulowaniach prawnych dla zminimalizowania obciążeń podatkowych bądź dla najkorzystniejszego usytuowania ich w czasie. Pojęcie optymalizacji podatkowej związane jest z terminem „unikanie opodatkowania”. Na potrzeby analizy niezbędne jest wyraźne rozróżnienie pojęcia legalnego „unikania opodatkowania” (ang. *tax avoidance*) od nielegalnego „uchylania się od opodatkowania” (ang. *tax evasion*). Uchylanie się od opodatkowania jest bowiem działaniem sprzecznym z prawem, a jego konsekwencją jest odpowiedzialność karna lub karnoskarbowa. Uchylanie się od opodatkowania może przybierać różne formy. Podmiot może np. zataić przedmiot opodatkowania, zawrzeć pozorną czynność prawną, wprowadzić organy podatkowe w błąd i w efekcie zmniejszyć ciężar podatkowy w sposób nielegalny. Definicję pojęcia „unikanie opodatkowania” można odnaleźć w doktrynie prawa podatkowego, a także w doktrynie sądów administracyjnych. Zmniejszanie ciężaru opodatkowania powinno następować w sposób legalny, z wykorzystaniem elementów konstrukcyjnych danego podatku (są to ulgi, zwolnienia podatkowe, odliczenia itp.). Należy jednak zaznaczyć, że pojęcia „unikanie opodatkowania” i „uchylanie się od opodatkowania” będą różnie definiowane i interpretowane w zależności od obowiązującego w danym państwie systemu podatkowego. O zgodności lub braku zgodności z prawem rozstrzygają bowiem normy prawne danego systemu prawa. Granice optymalizacji podatkowej w Polsce wyznacza ordynacja podatkowa¹, która określa skutki czynności pozornych i obejścia prawa.

Jak się okazuje, problem ten jest powszechnie znany wśród inwestorów. Świadczą o tym wyniki badania przeprowadzonego przez autorkę w 2008 r.² Badanym, posiadającym oszczędności, zadane zostało pytanie: Jakie kryteria bierzesz pod uwagę, inwestując własne pieniądze? Respondenci mogli udzielić maksymalnie trzech odpowiedzi. Rozkład wyników odpowiedzi ukazano w tab. 1. Poznanie preferencji

¹ Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa, DzU 2005, Nr 8 z późn. zm.

² Badanie przeprowadzone zostało na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski powyżej 15. roku życia w dniach 1-31.10.2008 r. Łącznie zrealizowano 1010 wywiadów bezpośrednich. Maksymalny statystyczny błąd pomiaru wynosi $\pm 3\%$, przy wiarygodności oszacowania wynoszącej 95%. Badanie sfinansowane zostało w ramach grantu UMK nr 499-E.

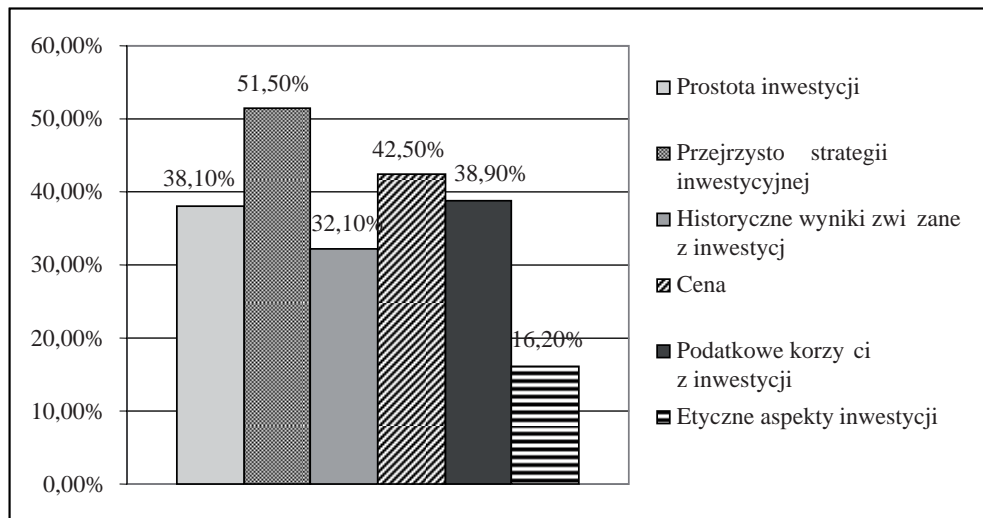
związanych z inwestowaniem środków finansowych stanowi istotną informację dla podmiotów zajmujących się kreowaniem oferty inwestycyjnej. Pytanie miało zatem charakter wysoce aplikacyjny.

Tabela 1. Rozkład wyników odpowiedzi na pytanie: Jakie kryteria bierzesz pod uwagę, inwestując własne pieniądze?

Rodzaj kryterium	% wskazań
Prostota inwestycji	38,1
Przejrzystość strategii inwestycyjnej	51,5
Historyczne wyniki związane z inwestycją	32,1
Cena	42,5
Podatkowe korzyści z inwestycji	38,9
Etyczne aspekty inwestycji	16,2

Źródło: badanie własne.

Uwaga: odpowiedzi nie sumują się do 100, ponieważ respondenci mogli udzielić maksymalnie 3 odpowiedzi.

Rys. 1. Rozkład wyników odpowiedzi na pytanie: Jakie kryteria bierzesz pod uwagę, inwestując własne pieniądze?

Źródło: badanie własne.

Wśród najczęściej wskazywanych kryteriów inwestowania środków pieniężnych były: przejrzystość strategii inwestowania środków (51,5%), cena (42,5%), a także właśnie podatkowe korzyści z inwestycji (38,9%). Najmniej ważnym kryte-

rium okazały się etyczne aspekty inwestycji, które wskazywane były przez zaledwie 16% posiadających oszczędności. Identyczną strukturę odpowiedzi zaobserwowano wśród kobiet i wśród mężczyzn. Interesujące jest również, że podatkowe korzyści z inwestycji miały dla respondentów znacznie większe znaczenie niż historyczne wyniki inwestycji. Aspekt ten miał też jednakowo duże znaczenie dla kobiet i dla mężczyzn. Odpowiedź ta uzyskała najwięcej wskazań w grupach wiekowych respondentów od 35 do 44 lat (27% wskazań) i od 55 do 64 lat (22% wskazań). Oszczędności podatkowe jako szczególnie istotne wskazywali badani, których dochody brutto w obecnym miejscu pracy oscylowały w przedziale 2500-3500 PLN brutto (20% wskazań). Odpowiedź ta najrzadziej była wskazywana w grupie osób zarabiających w obecnym miejscu pracy 7500-10 000 PLN (zaledwie 1 odpowiedź twierdząca), a także zarabiających powyżej 10 000 PLN brutto w obecnym miejscu pracy (3 odpowiedzi twierdzące).

3. Wybrane instrumenty optymalizacji podatkowej w Polsce

W Polsce istnieje możliwość optymalizacji podatkowej z wykorzystaniem powszechnie dostępnych inwestycji finansowych. Podstawowym celem ich wykorzystania jest, po pierwsze, możliwość uniknięcia podatku od zysków kapitałowych. Podatek od dochodów kapitałowych (nazywany podatkiem Belki) jest rodzajem zryczałtowanego podatku dochodowego od osób fizycznych³. Przedmiotem opodatkowania podatkiem od dochodów kapitałowych są przychody kapitałowo-pieniężne, takie jak⁴:

- odsetki od pożyczek,
- odsetki od wkładów oszczędnościowych i środków na rachunkach bankowych lub w innych formach oszczędzania, przechowywania lub inwestowania, z wyjątkiem środków pieniężnych związanych z wykonywaną działalnością gospodarczą,
- odsetki (dyskonto) od papierów wartościowych,
- dywidendy i inne przychody z tytułu udziału w zyskach osób prawnych, których podstawą uzyskania są udziały (akcje) w spółce mającej osobowość prawną lub spółdzielni, w tym również: dywidendy z akcji złożonych przez członków pracowniczych funduszy emerytalnych na rachunkach ilościowych, oprocentowanie udziałów członkowskich z nadwyżki bilansowej (dochodu ogólnego) w spółdzielniach, podział majątku likwidowanej spółki (spółdzielni), wartość dokonanych na rzecz udziałowców i akcjonariuszy nieodpłatnych lub częściowo odpłatnych świadczeń,
- przychody z tytułu udziału w funduszach kapitałowych,

³ Art. 30a i 30b ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych, DzU 2000 Nr 14, poz. 176 z późn. zm.

⁴ Art. 17 Ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych.

- należne, choćby nie zostały faktycznie otrzymane, przychody z: odpłatnego zbycia udziałów w spółkach mających osobowość prawną oraz papierów wartościowych, realizacji praw wynikających z papierów wartościowych, o których mowa w art. 3 pkt 1 lit. b ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi,
- przychody z odpłatnego zbycia prawa poboru, w tym również ze zbycia prawa poboru akcji nowej emisji przez pracowniczy fundusz emerytalny w imieniu członka funduszu,
- przychody członków pracowniczych funduszy emerytalnych z tytułu przeniesienia akcji złożonych na rachunkach ilościowych do aktywów tych funduszy,
- nominalna wartość udziałów (akcji) w spółce mającej osobowość prawną albo wkładów w spółdzielni objętych w zamian za wkład niepieniężny,
- przychody z odpłatnego zbycia pochodnych instrumentów finansowych oraz z realizacji praw z nich wynikających.

Obecnie w Polsce dostępne są różne formy oszczędzania, które umożliwiają optymalne rozłożenie ciężarów podatkowych. Jednakże poszczególne inwestycje charakteryzują się niejednakowym poziomem ryzyka, a także wymagają zróżnicowanego doświadczenia inwestora lokującego swoje środki finansowe. W rozważaniu poszczególnych inwestycji finansowych należy uwzględnić różnice w płynności pomiędzy poszczególnymi wariantami, a także horyzont inwestowania.

3.1. Lokaty jednodniowe

Wartość oszczędności gospodarstw domowych w trzecim kwartale 2010 r. wzrosła do poziomu 880,2 mld zł, co oznacza dynamikę na poziomie +4,2% w porównaniu do poprzedniego kwartału⁵. Wartość środków przechowywanych przez osoby fizyczne na rachunkach bankowych przekroczyła na koniec trzeciego kwartału 2010 r. wartość 377,2 mld zł. Pomimo spadku od blisko dwóch lat udziału depozytów złotych i walutowych w naszych oszczędnościach z ponad 50% na początku 2009 r. do 46,3% na koniec września 2010 r., są one w dalszym ciągu dominującą formą lokowania oszczędności w Polsce.

Zgodnie z definicją lokata jest umową między klientem a bankiem, w której klient udostępnia bankowi środki pieniężne (zakłada depozyt w banku) na określony czas, otrzymując w zamian wynagrodzenie w postaci odsetek. Równocześnie ten produkt finansowy stał się skutecznym sposobem na ominięcie przepisów ustawowych, związanych z koniecznością odprowadzenia podatku od odsetek z lokat. Umożliwia to przede wszystkim zasada zaokrąglania podatków do pełnego złotego. Od tych przychodów (w naszym przypadku odsetek) na podstawie art. 30a ust. 1 pkt 3 wspomnianej ustawy pobiera się 19-procentowy zryczałtowany podatek dochodowy. Artykuł 63 § 1 Ordynacji podatkowej⁶ ma następujące brzmienie: „Pod-

⁵ www.analizy.pl (20.01.2011).

⁶ Ustawa Ordynacja podatkowa z dnia 29 sierpnia 1997, DzU 1997 Nr 137, poz. 926.

stawy opodatkowania, kwoty podatków, z zastrzeżeniem § 2, odsetki za zwłokę, opłaty prolongacyjne, oprocentowanie nadpłat oraz wynagrodzenia przysługujące płatnikom i inkasentom zaokrągła się do pełnych złotych w ten sposób, że końcówki kwot wynoszące mniej niż 50 groszy pomija się, a końcówki kwot wynoszące 50 i więcej groszy podwyższa się do pełnych złotych”.

Zgodnie z Ordynacją podatkową podstawę opodatkowania oraz kwotę podatku, w przypadku końcówek poniżej 0,50 zł, zaokrągła się w dół do pełnych złotych. Jeżeli więc po jednym dniu oszczędzania na lokacie bankowej jednodniowej bank nalicza zysk z lokaty w wysokości 2,49 zł, to podatek od lokaty liczy się od kwoty 2 zł. Sam podatek z zysku z lokaty bankowej także jest zaokrąglany. Od 2 zł wyniesie 38 gr, a po zaokrągleniu w dół wynosi 0 zł. Jeżeli więc jednorazowe wypłaty zysków nie przekraczają 2,49 zł, to zgodnie z Ordynacją podatkową podatek zostaje zaokrąglany w dół do zera. Ten sam mechanizm obowiązuje w przypadku konta oszczędnościowego z dzienną kapitalizacją odsetek. Mechanizm ustalenia kwoty bazowej, na podstawie której bank nie naliczy odsetek, jest stosunkowo prosty i wymaga wykorzystania następującej formuły:

$$50 \text{ groszy} > 19\% \times \left[PV \times \left(\left(1 + \frac{r}{m} \right) - 1 \right) \right], \quad (1)$$

gdzie: 19% – stawka podatku Belki,

PV – początkowa wielkość kapitału poddana oprocentowaniu,

r – roczna stopa oprocentowania lokaty,

m – liczba podokresów kapitalizacji w ciągu roku (równa w wariantcie lokaty jednodniowej liczbie dni roku).

Z powyższego wzoru wynika, że aby zmieścić się w kwotach wolnych od podatku, wartość bazowa kwoty kapitału (PV) nie może być zbyt duża. Istnieje jednakże możliwość automatycznego założenia większej liczby lokat jednodniowych opiewających na niewielkie kwoty kapitału.

3.2. Produkty strukturyzowane

Na rynku finansowym przyjęło się określenie, że produkty strukturyzowane to instrumenty finansowe złożone z co najmniej dwóch elementów [Sokołowska 2010, s. 259]. Element bezpieczny (np. lokata) ma za zadanie ochronę kapitału, a element ryzykowny (np. opcja) ma generować dodatkową stopę zwrotu. W Polsce produkty strukturyzowane emitowane są najczęściej przez banki inwestycyjne lub domy maklerskie. Istnieje również możliwość ich notowania na giełdach papierów wartościowych, gdzie mogą stanowić atrakcyjną alternatywę dla instrumentów tradycyjnych takich jak np. akcje czy też obligacje. Ze względu na formy prawne produkty strukturyzowane w Polsce możemy podzielić na:

- lokaty bankowe (zwane powszechnie lokatami strukturyzowanymi)⁷,
- bankowe papiery wartościowe⁸,
- obligacje strukturyzowane⁹,
- certyfikaty funduszy inwestycyjnych zamkniętych¹⁰,
- polisy ubezpieczeniowe¹¹.

Zgodnie z obowiązującym prawem, lokaty w formie polisy ubezpieczeniowej na życie i dożycie są zwolnione z podatku od odsetek kapitałowych. Z punktu widzenia inwestora lokata z polisą jest bardzo podobna do zwykłej lokaty bankowej. Szczegółowe charakterystyki tych dwóch form oszczędzania przedstawiono w tab. 2.

Tabela 2. Porównanie lokaty i polisy lokacyjnej

Lokata	Polisa lokacyjna
Możliwość założenia lokaty w różnych walutach.	Możliwość założenia polisolokaty zazwyczaj tylko w PLN.
Możliwość dokonywania dopłat w czasie trwania lokaty (w zależności od zapisów umowy).	Brak możliwości dopłacania środków do konkretnej polisolokaty.
Często automatyczne odnowienie po okresie zakończenia lokaty.	Brak automatycznego odnowienia umowy po zakończeniu okresu ubezpieczenia.
Elastyczność czasu trwania, na jaki może być założona lokata.	Stosowany okres ubezpieczenia wynoszący zwyczajowo jeden rok.
Objęcie środków gwarancją Bankowego Funduszu Gwarancyjnego (BFG) w wysokości do 50 000 euro.	Brak ochrony środków przez BFG, polisolokaty emitowane przez ubezpieczycieli, bank z reguły stanowi jedynie dystrybutora polisolokat.
W przypadku śmierci właściciela lokaty, pieniądze z lokaty stawiane są do dyspozycji spadkobierców zazwyczaj po zakończeniu postępowania spadkowego.	Śmierć właściciela lokaty nie blokuje wypłaty pieniędzy uposażonemu. Wpłata może zostać dokonana bez oczekiwania na zakończenie postępowania spadkowego.

Źródło: opracowanie własne.

W przypadku zakupu polisy lokacyjnej inwestor wpłaca środki finansowe i podpisuje umowę, która ma formę wniosku o ubezpieczenie. W umowie tej wyszczególniona zostaje określona suma ubezpieczenia, która zostanie mu wypłacona po

⁷ Emitowane na podstawie Ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe, DzU 2002 Nr 72, poz. 665.

⁸ Emitowane na podstawie Ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe.

⁹ Emitowane na podstawie Ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o obligacjach, DzU 2001 Nr 120, poz. 1300, zm. DzU 2002 Nr 216, poz. 1824.

¹⁰ Emitowane na podstawie Ustawy z 27 maja 2004 r. o funduszach inwestycyjnych, DzU 2004 Nr 146, poz. 1546, z późn. zm.

¹¹ Emitowane na podstawie Ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o działalności ubezpieczeniowej, DzU 2003 Nr 124, poz. 1151, z późn. zm., Ustawa z dnia 13 lutego 2009 r. o zmianie ustawy o działalności ubezpieczeniowej oraz niektórych innych ustaw, DzU 2009 Nr 42, poz. 342.

okresie ubezpieczenia (tzw. dożycie). Od kwoty określonej w tej umowie nie jest pobieranych 19% podatku od zysków kapitałowych. W przypadku śmierci ubezpieczonego osoba uposażona dostaje wszystkie środki wpłacone na lokatę, zazwyczaj bez odsetek. Również w tym przypadku nie jest pobierany podatek.

3.3. Fundusze inwestycyjne zamknięte

Fundusze inwestycyjne zamknięte funkcjonują w Polsce w oparciu o Ustawę o funduszach inwestycyjnych¹². Ustawa definiuje fundusz inwestycyjny jako osobę prawną, której wyłącznym przedmiotem działalności jest lokowanie środków pieniężnych zebranych w drodze publicznego, a w przypadkach określonych w ustawie również niepublicznego proponowania nabycia jednostek uczestnictwa albo certyfikatów inwestycyjnych w określone w ustawie papiery wartościowe, instrumenty rynku pieniężnego i inne prawa majątkowe. Przepisy ustawy o podatku dochodowym (art. 6 ust. pkt 10 ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych) zwalniają FIZ z podatku dochodowego, jeżeli fundusz przeznacza całość zysków na dalsze inwestycje. Zwolnienie z podatku czyni z funduszu podmiot atrakcyjny z punktu widzenia wspólnika spółki osobowej. Pomimo tego, że Ustawa o funduszach inwestycyjnych zakazuje FIZ posiadania udziałów kapitałowych, to jednak nie ogranicza możliwości nabywania papierów wartościowych. Oznacza to, że fundusze inwestycyjne zamknięte mogą prowadzić swoją działalność w formie spółki komandytowo-akcyjnej. Spółka komandytowo-akcyjna jest spółką osobową mającą na celu prowadzenie przedsiębiorstwa pod własną firmą, w której za zobowiązania spółki wobec wierzycieli co najmniej jeden wspólnik odpowiada bez ograniczenia (komplementariusz), a co najmniej jeden wspólnik jest akcjonariuszem. W prezentowanej powyżej strukturze akcjonariuszem, który nie odpowiada za zobowiązania spółki, jest fundusz, a komplementariuszem jest posiadana przez fundusz spółka z ograniczoną odpowiedzialnością. Komplementariusz oraz akcjonariusz uczestniczą w zysku spółki proporcjonalnie do ich wkładów wniesionych do spółki, chyba że statut stanowi inaczej. Co najważniejsze, spółka komandytowo-akcyjna nie podlega opodatkowaniu podatkiem dochodowym od osób prawnych, gdyż przepisów ustawy o podatku dochodowym nie stosuje się do spółek niemających osobowości prawnej, w tym spółek komandytowo-akcyjnych. Zgodnie z ustawą o podatku dochodowym od osób prawnych, fundusze inwestycyjne zwolnione są z podatku dochodowego. W praktyce oznacza to, że podatek dochodowy nie obciąża bezpośrednio aktywów funduszy.

Jeżeli posiadaczami certyfikatów będą spółki zarejestrowane w krajach, w których nie odprowadza się podatku od zysków kapitałowych oraz z którymi Polska podpisała umowy o unikaniu podwójnego opodatkowania (np. spółki zarejestrowane na Cyprze), inwestor uzyskuje strukturę neutralną podatkowo.

¹² Ustawa z dnia 27 maja 2004 r. o funduszach inwestycyjnych.

3.4. Fundusze parasolowe

Inną możliwością przesunięcia płatności podatku w czasie jest inwestowanie w fundusze parasolowe. W Ustawie o funduszach inwestycyjnych, wzorując się na doświadczeniach państw zachodnioeuropejskich, wprowadzono regulacje dotyczące szczególnych konstrukcji funduszy inwestycyjnych (dział VI ustawy o funduszach inwestycyjnych) i szczególnych typów funduszy inwestycyjnych (dział VII ustawy). W ramach trzech podstawowych rodzajów funduszy (otwartego, specjalistycznego otwartego i zamkniętego) umożliwiono TFI tworzenie trzech szczególnych konstrukcji funduszy inwestycyjnych: funduszy z różnymi kategoriami jednostek uczestnictwa, funduszy z wydzielonymi subfunduszami oraz funduszy podstawowych i powiązanych [*Rynek funduszy...* 2009, s. 5]. Konstrukcja funduszu parasolowego z wydzielonymi subfunduszami umożliwiła towarzystwom tworzenie w ramach jednego funduszu inwestycyjnego (w każdej dopuszczalnej formie prawnej) dowolnej liczby subfunduszy, z których każdy może realizować inną politykę inwestycyjną. Forma ta zyskała szczególną akceptację inwestorów w Polsce z powodu korzyści podatkowych. Od października 2005 r. inwestorzy, którzy dokonują zamiany jednostek między subfunduszami, nie muszą płacić podatku od osiągniętego zysku kapitałowego. Wszystkie subfundusze wymieniane są w prospekcie informacyjnym i stanowią odrębne portfele. Konwersja jednostek między poszczególnymi subfunduszami umożliwia ominięcie obowiązku zapłacenia podatku. Mechanizm ten umożliwia również równoważenie zysków i strat w ramach poszczególnych subfunduszy i umożliwia naliczanie właściwego podatku tylko od różnicy potencjalnego zysku i straty. Podatek ustalany jest dopiero w momencie zbywania jednostek i całkowitego wyjścia z inwestycji w dany fundusz parasolowy.

3.5. Indywidualne konta emerytalne

Indywidualne Konta Emerytalne (IKE) stanowią trzeci filar reformy emerytalnej. Funkcjonują one w Polsce od 2004 r. i umożliwiają gromadzenie środków na dodatkową emeryturę. Prawo do wpłat na IKE przysługuje osobie, która ukończyła 16 lat¹³. Indywidualne konto emerytalne jest prowadzone na podstawie pisemnej umowy zawartej przez oszczędzającego z [*Indywidualne konta...* 2010, s. 5]:

- funduszem inwestycyjnym,
- podmiotem prowadzącym działalność maklerską,
- zakładem ubezpieczeń (umowa ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym),
- bankiem.

---

¹³ Na mocy ustawy z dnia 17 grudnia 2009 r. o zmianie ustawy o indywidualnych kontach emerytalnych oraz o pracowniczych emerytalnych, DzU 2010 Nr 18, poz. 98, od dnia 19.02.2010 r. zniesiony został warunek, na mocy którego prawo do wpłat na IKE posiadała osoba fizyczna, która podlegała nieograniczonemu obowiązkowi podatkowemu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Zachętą do oszczędzania na IKE jest zwolnienie z podatku od zysków kapitałowych. Posiadacz Indywidualnego Konta Emerytalnego zgodnie z ustawą¹⁴ może wybrać konkretny sposób oszczędzania – lokatę bankową, ubezpieczenie kapitałowe, fundusze inwestycyjne, a także samodzielnie inwestować na giełdzie. Każdy inwestor może posiadać tylko jedno konto IKE, ale istnieje możliwość jego zmiany, przenoszenia i przekształcania. Założenie więcej niż jednego Indywidualnego Konta Emerytalnego powoduje w momencie wycofywania oszczędności w dowolnym terminie konieczność zapłaty karnego podatku w wysokości aż 75% zysków z kapitału na wszystkich kontach IKE. Rachunki IKE są oferowane przez wiodące towarzystwa ubezpieczeniowe, banki, domy maklerskie. Dochody z tytułu oszczędzania na IKE są zwolnione od podatku od dochodów kapitałowych. Istnieją jednak określone warunki, które należy spełnić, aby być z tej daniny zwolnionym. Pieniądze z IKE mogą być wypłacone przez posiadacza, który osiągnął wiek 60 lat lub ukończył 55 lat i nabył wcześniejsze uprawnienia emerytalne, a także spełnił warunki dodatkowe: dokonywał wpłat na IKE co najmniej w 5 dowolnych latach kalendarzowych albo dokonał ponad połowy wartości wpłat nie później niż na 5 lat przed dniem złożenia wniosku o dokonanie wypłaty.

Odrębne regulacje dotyczą osób urodzonych do dnia 31 grudnia 1945 r. Muszą one spełnić warunki: a) dokonywania wpłat na IKE co najmniej w 3 dowolnych latach kalendarzowych albo b) dokonania ponad połowy wartości wpłat nie później niż na 3 lata przed dniem złożenia wniosku o dokonanie wypłaty.

Posiadacze ci nabywają uprawnienia po osiągnięciu wieku 60 lat bądź po ukończeniu 55 lat i nabyciu wcześniejszych uprawnień emerytalnych oraz spełnieniu warunku: a) dokonywania wpłat na IKE co najmniej w 4 dowolnych latach kalendarzowych albo b) dokonania ponad połowy wartości wpłat nie później niż na 4 lata przed dniem złożenia wniosku o dokonanie wypłaty.

Odrębne regulacje dotyczą osób urodzonych do dnia 31 grudnia 1945 r. Muszą one spełnić warunek: a) dokonywania wpłat na IKE co najmniej w 3 dowolnych latach kalendarzowych albo b) dokonania ponad połowy wartości wpłat nie później niż na 3 lata przed dniem złożenia wniosku o dokonanie wypłaty.

Brak spełnienia powyższych warunków skutkuje koniecznością uiszczenia od wypłaconych środków z IKE podatku od zysków kapitałowych. Należy także podkreślić, że IKE stanowią rachunki, które przeznaczone są do długoletniego, systematycznego oszczędzania. Roczny limit wpłat na IKE w 2010 r. wynosił zaledwie 9579 zł.

Ważne jest również, że ulga podatkowa obowiązuje również w przypadku wypłaty środków na rzecz uposażonych lub spadkobierców. Z danych zgromadzonych przez Urząd Komisji Nadzoru Finansowego wynika, że podmioty uprawnione do prowadzenia IKE na koniec czerwca 2010 r. obsługiwały łącznie 796,9 tys. kont, na których zgromadzono aktywa w wysokości 2350,2 mln zł [*Indywidualne konta...*

---

¹⁴ Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o indywidualnych kontach emerytalnych, DzU 2004 Nr 116, poz. 1205.

2010, s. 7]. Z badań Pulsu Biznesu wynika, że ulga podatkowa na III filar ubezpieczenia emerytalnego zachęci do oszczędzania ponad 40% Polaków¹⁵. Najwięcej pytanych wskazało na lokatę bankową jako najlepszą formę oszczędzania w III filarze. 26% wskazało na polisę ubezpieczeniową, 12% – rachunek maklerski, tyle samo – OFE, a 9% – towarzystwa funduszy inwestycyjnych.

4. Wnioski

Rosnąca świadomość Polaków na temat dostępnych sposobów oszczędzania powinna iść w parze z rosnącą wiedzą na temat przepisów obowiązującego prawa. Optymalizacja podatkowa jest działaniem legalnym. Wielkość płaconych podatków ma wpływ na uzyskiwane przez inwestorów stopy zwrotu z inwestycji. Znajomość przepisów prawa podatkowego w dużym stopniu ułatwia właściwe planowanie tych inwestycji, ich efektem zaś mogą być widoczne oszczędności podatkowe.

Literatura

<http://biznes.onet.pl/odkladac-chcemy-ale-nie-umiemy,18493,4153866,3790557,252,1,news-detale> (25.01.2011).

Indywidualne konta emerytalne w I półroczu 2010 r., Raport Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego, Warszawa 2010.

Rynek funduszy inwestycyjnych w Polsce pięć lat po wejściu w życie ustawy o funduszach inwestycyjnych, Raport IZFA z 30 lipca 2009, www.izfa.pl.

Sokołowska E., *Alternatywne formy inwestowania na rynku papierów wartościowych*, Wydawnictwo UMK, Toruń 2010.

Ustawa Ordynacja podatkowa z dnia 29 sierpnia 1997, DzU 1997 Nr 137, poz. 926.

Ustawa z dnia 13 lutego 2009 r. o zmianie ustawy o działalności ubezpieczeniowej oraz niektórych innych ustaw, DzU 2009 Nr 42, poz. 342.

Ustawa z dnia 17 grudnia 2009 r. o indywidualnych kontaktach emerytalnych oraz o pracowniczych emerytalnych, DzU 2010 Nr 18, poz. 98.

Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o indywidualnych kontaktach emerytalnych, DzU 2004 Nr 116, poz. 1205.

Ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o działalności ubezpieczeniowej, DzU 2003 Nr 124, poz. 1151, z późn. zm.

Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych, DzU 1991 Nr 80 poz. 350.

Ustawa z dnia 27 maja 2004 r. o funduszach inwestycyjnych, DzU 2004 Nr 146, poz. 1546, z późn. zm.

Ustawa z dnia 29 czerwca 1995 r. o obligacjach, DzU 2001 Nr 120, poz. 1300, zm. DzU 2002 Nr 216, poz. 1824.

Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa, DzU 2005 Nr 8 z późn. zm.

Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe, DzU 2002 Nr 72, poz. 665.

www.analizy.pl (20.01.2011).

---

¹⁵ <http://biznes.onet.pl/odkladac-chcemy-ale-nie-umiemy,18493,4153866,3790557,252,1,news-detale> (25.01.2011).

TAX OPTIMIZATION IN SELECTED FINANCIAL INVESTMENTS

Summary: Revenue generated by the investment is subject to its taxation. Generally the higher the income derived from investments, the higher the tax, which the investor is obliged to transfer as a tribute of public legal nature. The aim of this paper is to present tax optimization as an effective tool for both planning of the tax burden as well as its effective reduction in accordance with applicable law. The paper presents some forms of capital investment, construction of which effectively reduces the tax burden and at the same time increases the expected rate of investment.